

- Fico-i politika jellegzetessége az ideológia-mentesség (Robert Fico mottója: „Nem az a lényeg, hogy egy macska fehér vagy fekete, hanem az, hogy megfogja az egeret”);
- célja a rend, az igazságosság és a stabilitás megteremtése, valamint, hogy új arcokat vigyen a szlovák belpolitikába;
- jelszavai: pragmatizmus, racionalizmus, „józan paraszti ész”.

A szlovák közélet másik „egyszemélyes” pártját Pavol Rusko alapította 2001 áprilisában. A párt neve: ANO (= „Igen”) („Új Polgári Szövetség”), liberális értékeket hirdet, és a politikai palettán középén helyezkedik el.

Összefoglalásul elmondhatjuk, hogy a szlovák pártrendszer átalakulóban van: a kétpólusú felépítést fokozatosan felváltja a hárompólusú szerkezet. Ennek elemei:

1. A Mečiar-vezette „Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom” (HZDS), amely népszerűsége miatt továbbra is meghatározó szerepű;
2. a Dzurinda-kormányt támogató reformerők, amelyek soraiban jelentős átrendeződéseknek lehettünk tanúi az utóbbi években; és
3. a „Smer”, amely jelenleg az egyetlen olyan „centrumpártnak” tűnik, amely önállóan is reális alternatívát jelenthet a másik két oldallal szemben.

Vadász Rezső

A Balkán újabb megosztásának veszélyei – a macedón válság tényleges tétje

Dérens, Jean-Arnault: Menaces de nouvelle partition dans les Balkans. Les vrais enjeux de la crise macedonienne. = Le Monde diplomatique, 2001. 48. vol. 571. no.

Az Európai Közösségek külügyminiszterei szeptember 8–9-i tanácskozásukat követően határozatot hoztak egy hosszú távon Macedóniában állomásozó fegyveres alakulatról. Nyugtalanáguknak oka van, mégpedig az Albán felszabadító hadsereg (UCK) részleges leszerelése, ugyanakkor annak felismerése, hogy a szélsőséges szlávok képesek rendkívül gyorsan fegyvert ragadni. Márpedig egy újabb balkáni válság újabb háborút eredményez.

Macedóniában 2001 februárjában jelentkeztek nyilvánosan az első összecsapások. A három főszereplő: az albán gerillák, az ország kormánya, illetve a nemzetközi közösség. Hivatalosan az UCK szerepe pusztán annyi, hogy az őshonos albán kisebbség jogait szavatolja jelenlétével. Közismertek azonban a Balkánon található valamennyi albánlakta terület adott pillanatban történő összekapcsolásáról szőtt elképzelések is. A hivatalos albán pártok közül a Demokratikus Albán Párt (PDSH), Arben Xhaferi vezetésével 1998 óta tagja a macedón kormánynak, és gyakorlatilag közvetítő szerepet játszik az albán gerillák és a kormány között. Másképpen szólnak azonban a 2000 május óta szintén a kormánykoalícióban részt vevő, ugyancsak albán, Demokratikus Prosperitás Pártja (PPD) tagjai.

A jugoszláv korszakban a macedóniai albánok gyakorlatilag Koszovóban és Pristinában tanultak, dolgoztak, éltek. A Föderációval létrejött új határvonalakat azonban nem minden albán ismeri el. Valamennyi albán vezető, különösen a jobboldali, nacionalista

köztársasági elnök, Boris Trajkovski és a miniszterelnök, Ljupco Georgievski, de a kormánykoalícióba lépett szocdemek is a kis köztársaság határainak elismertetéséért küzdenek. A válság azonban éppen a szélsőjobbot osztotta meg, elnök és miniszterelnök között okozva ellentétes elképzeléseket. Történelmileg a szélsőjobb párt (VMRO) folytatott véres harcot a törökök ellen, 1930-ban azonban szétváltak egy, a független Macedóniát követelő és egy a Bulgáriával fuzionálni kívánó szárnyra. A Szkopjében jelenleg uralmon lévő kormány részben ezt a probulgár vonalt képviseli. A miniszterelnök azonban gyaníthatóan kettős játékot játszik; megosztva a kis országot, a végsőkig feszítve a helyzetet Vardart végső soron Bulgáriához „utalva”.

A nemzetközi közösségek tíz év alatt semmiféle hatékony fellépésre nem voltak képesek a kétféle macedón és a kétféle albán párt vitáját illetően. Legutóbb a macedónok által 60 ezerre becsült albán fegyveres gerillából mindössze 3500-at fegyvereztek le. A macedónok ezt az albánok iránti részrehajlásként értelmezik. A nemzetközi közösségek rendkívül nyugtalan az ország határain esetlegesen túllépő konfliktustól. A szlávok mindenestre elégedetten nyugtázták, hogy az elmúlt nyáron 42 ezer nemzetközi békefenntartót telepítettek Koszovó kb. 10 000 négyzetkilométerére.

A macedón részről elhangzó nyilatkozatok meglehetősen zavarossá teszik a képet. Például a köztársasági elnök szerint az albánok az egyedüli és tényleges védelmezői Macedóniának, hiszen nem hagynák bolgár kézre játszani azt. Tény, hogy a soknemzetiségű Macedónia nemigen életképes a jelenlegi államformában; albán vezetői azonban elutasítják a „citoyen” állam megvalósítását. Fölmerülhet még a belga „kettős társadalom” modellje, de ez a Balkánon aligha gyökerezne meg. A föderális államforma látszik az ország számára leginkább kiútnak. A konkrét vita, hogy melyik falu tartozna az albán vagy esetleg a macedón régióhoz, azonban egyelőre tabu. Az ezt állítólagosan megszegő Georgi Efremov, a Tudományos és Művészeti akadémia elnöke 2001 májusában lemondani kényszerült.

Pedig Lord David Owen, volt boszniai emisszárius már tavaly februárban közrebocsátott egy részletes tervet a határok újrajrészolásához. A nagy vesztesek eszerint Bosznia-Hercegovina és Macedónia lennének, amelyek gyakorlatilag megszűnnének. Zárójelben: A volt-Jugoszlávia nyugati szegélye eszerint ismét Magyarországhoz tartozna.

A Jugoszláv Föderációhoz csatolt, két entitásra osztott, autonóm Koszovó ötletének talán egyaránt örülnének a szerbek és az albánok is. Vojislav Kostunica, aki sosem tagadta nacionalista nézeteit, talán hajlana erre a megoldásra. A határmódosítás alapelve, hogy az ún. „két nagy” érdekein kívül a többi ott élő érdekeit is figyelembe veszi. Az elmúlt két évszázad balkáni nemzetállamai gyakorlatilag az asszimilációban bízó, domináns etnikumok érdekei szerint alakultak meg. A nemzetiségi alapon meghúzott új határok ezt az ember-mozzaikot számolnák fel.

Macedóniában a tényleges harc a vegyes lakosságú városok ellenőrzéséért, Szkopjéért, Kumanovóért folyta. Ez utóbbiban együtt él 60% macedón, 20% albán, 10% szerb, roma, vlah stb.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az új nemzetállamok alakítása mennyi vérrrel járt, hogy csak a boszniai háború 1992–1995 között elesett 200 ezer halottját említsük. Azt se feledjük, hogy a jelenlegi balkáni háborúk valamennyi résztvevője a történelmi igazságszolgáltatás jegyében lépett színre. Lehet, hogy a határok újradefiniálása százéves háborút váltana ki, és Macedónia mintegy „tesztállamnak” számítana ebben az etnikai alapú újrameghatározásban?